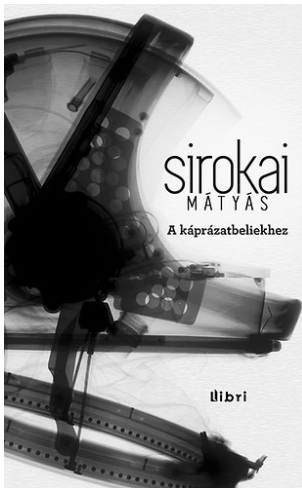

LUKÁCS BARBARA

Akik az ürességbe készülnek

SIROKAI MÁTYÁS: A KÁPRÁZATBELIEKHEZ

Libri Könyvkiadó
Budapest, 2015
68 oldal, 1490 Ft

2015 áprilisában jelent meg Sirokai Mátyás *A káprázatbeliekhez* című kötete. Felépítésében és gondolatiságában folytatja *A beat tanúinak könyvében* elkezdetteket, a meditatív, leíró jellegű líra itt is az emberen túli világba kívánczik. A prózaversek öt ciklusba rendeződnek (*Az Első Föld, A kettő és az árnya, A szövevény, A káprázatbeliek, A mennyek országa*) és a Földet elhagyó első asztronauta-generáció útját ábrázolják a mélyűr felé.

A kozmosz elsősorban az űrmagány és az új léthelyzetekre való mentális és fizikai felkészülés szempontjából érdekli Sirokait. Az űrkutatás paradox helyzete tovább élesíti a transzcendens vizsgálódás fókuszát, hiszen az űr felmérhetetlenül hatalmas és megismerése illúzióknak tűnik. Ugyanolyan hatalmasnak és titokzatosnak bizonyul a rajtunk kívüli világ, mint Isten, ebből az analógiából indul ki Sirokai harmadik kötete. Ha *A beat tanúinak könyve* a tradicionális beavatást járja körül, akkor *A káprázatbeliekhez* szövegeiben olyan utazók kerülnek a középpontba, akik állandó spirituális éhségüket az anyabolygón túllépve kívánják csillapítani. A kozmosz feltérképezése a teremtő keresésévé válik, melyben „követet menesztünk a külső sötétségbe, hogy keresse fel alkotónkat” (I.9.). „Mi, akik az ürességben hiszünk, és a teret nevezük istenünknek, mindig az ő szeretetébe térünk vissza, bármerre is induljunk el.” (II.7.)

Az első ciklusban *A beat tanúinak könyve* helyszínéről indulunk, ahol a kiindulópont az erdőbe induló, a beavatásra készülő fiatal fiú képe. Ezt a látomást idézi fel az Első Föld hajóinak formája, amiket „a fenyvesek óriásairól mintázták, mert az utazók lelke nyugalmat talált a fák tiszta gyűrűiben” (1.2). Kiderül, hogy *A beat tanúinak könyvében* közel hívott természet milyen további szövetségesekhez juttatja el a zöld álmok átélőit. A bioszférával való egybeolvadáskor a hangsúly az átváltozás során birtokba vett tulajdonságokon van, hiszen az anyabolygó közelsége, flórájával való szimbiózis nyelvi képességet kölcsönöz az asztronautának, segítségével

pedig „a zöld nyelvet beszélők lesznek az elsők, akik a kirajzás után megtanulják az új bolygók növényvilágának dialektusát” (I.3). Ez a zöld álmok hatására születő nyelv egyébként fontos szerepet kap, a növényvilággal kötött szövetség vezet el a „háromlelkű lényként” megnevezett Jézus Krisztushoz, az „úr állataihoz” vagy a már említett módon egy másik bolygó nyelvének elsajátításához. A *beat tanúinak könyvében* elért tudatállapot katalizálja az újabb szövetségeket, „a zöld álmok kiterjesztik tudatunk határait” (I.4.).

A kötetben misztikum keveredik biológiával, a zöld álmok és a zöld nyelv megismerése az ember-kozmosz analógiára ébreszt rá „Rácsatlakozunk az idegrendszerre, melynek csomópontjai az égitestek, és bolygóról bolygóra továbbbítjuk az ingerületet, amitől az alvó dúcok életre rángnak.” (I.4.) Teremtettségünkre, generációink egymásutániságára és az ideától való egyre nagyobb távolságra utalnak a „másolt” és „mesterséges” voltunkat felemlető szövegrészek, az emberiség öröksége, hogy „minden érintésünk mögött rejtőzik egy korábbi mozdulat” (I.8.) és „egyetlen döntést sem lehet meghozni az első döntésre való emlékezés nélkül.” (II.1) Az első döntés az Édenkertből való száműzést eredményezte, az Első Föld elhagyásakor ezt helyezi új kontextusba Sirokai, és von párhuzamot a kiűzetés és az anyabolygóról való távozás között.

Az emberi természet alapvető kétféleségét – „a szeretet két arcának mítosza” (II.5) – tematizálja az egész második ciklus. A belső küzdelem tétje az lesz, hogy a két pólus megtalálja közös eredőjét, hogy ők nem egy-egy külön bolygó, hanem egy égitest két féltékéje. Másik felünk, örökös vitapartnerünk elnémulásakor úgy „látjuk a világot, ahogy akkor láttuk volna, ha valóban éberek vagyunk” (II.9), földhöz ragadt, az örök racionalitások talaján mozgó énünk elhallgatásával végre színről színre láthatunk, és csak e tudás birtokában hagyhatjuk el az anyabolygót.

A harmadik ciklus utolsó szövegében is ez a megtérésélmény köszön vissza: „Akik az ürességbe készülnek, levetik páncéljukat, és bárányként várják az egyetlent, aki kész feláldozni magát a teremtmény és a teremtő között álló oltáron” (III.9). Sirokai asztronautái a biopunktól a poszthumánig jutnak; egyesülniük kell az Első Föld gombáival és zöld álmaikban kell meglátniuk a kiutat a bolygóról, miközben a „háromlelkű lény” útjára lépve elindulnak az ismeretlen felé. A káprázatbeliek „azok, akik először vágta neki a távolságnak, ami elválaszt minket a mennyek országától” (I.1.) ehhez azonban emberi mivoltuk egyik legfontosabb szegmensétől kell elbúcsúzniuk. („Nem volt idő, és lemondunk az emberi nyelvről is” III.1.).

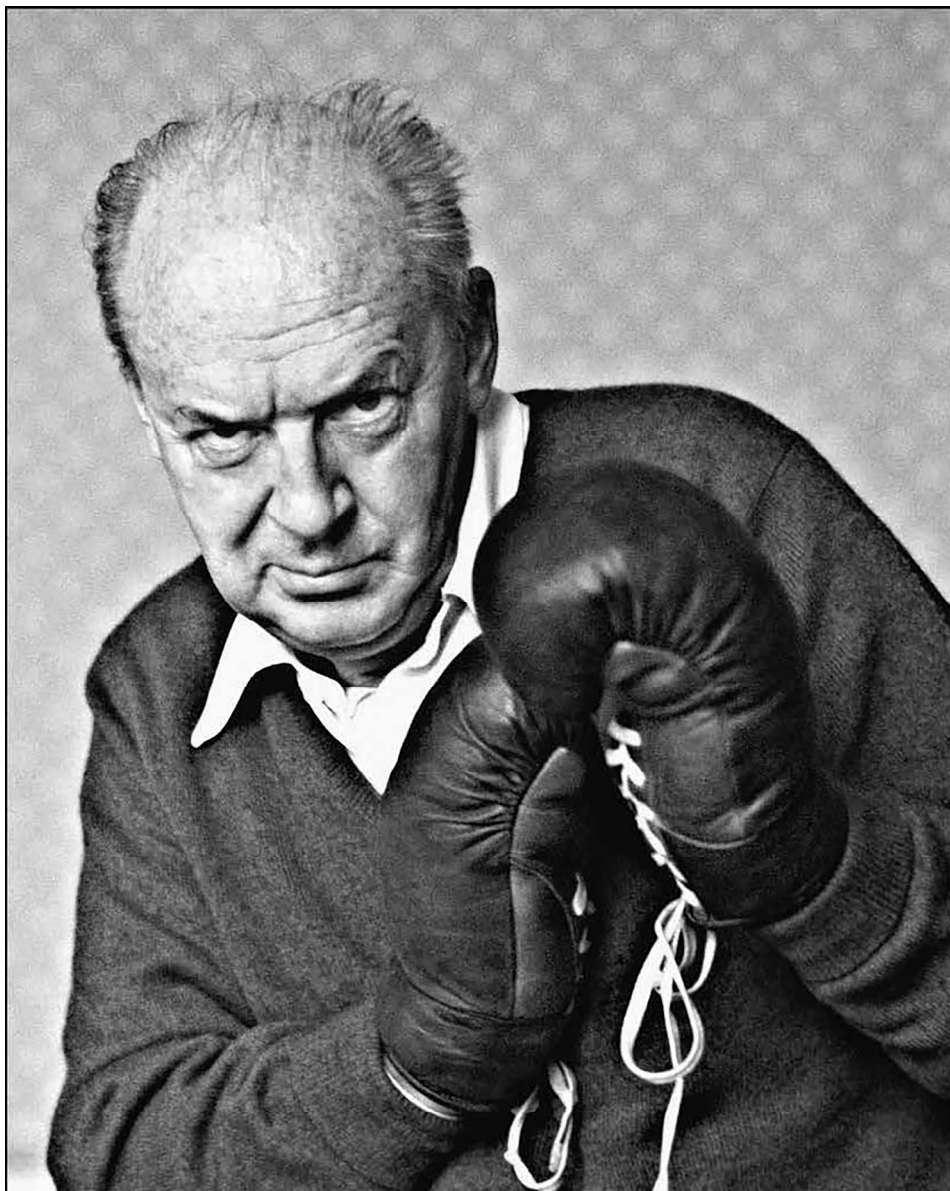
Az úrutazás, az ismeretlenbe való kilépés itt vallásos aktus, egyfajta tantrikus meditáció, melyhez a kozmikus úrmagány kiváló körülményeket biztosít. A kozmosz nyelve kihívás, mert az úr leginkább imaginárius tér, amit nyelvbe kell ágyazni. Sirokai itt hívja segítségül az ősi mítoszokat és princípiumokat, itt kerül az úr a legközelebb az istenekhez. „A szövevényt tizenkét nagy ábra, tizenkét állatöv vigyázza” (III.7) A női-férfi, teremtő és megtermékenyülő, szülő és gyermek analógiára számos példát találunk, még mindig ez a spirituális szemszög az egyetlen, aminek segítségével megpróbálhatjuk megérteni a kozmoszt és benne az ember helyét. „A mintázatok utáni vágy, mely az égi harmóniaként emlegetett virtuális valóságot generálja, ezt a burkot, amiben magzatként lebegünk a jéghideg szülőcsatorna felé.” (III.2.) „Úrhajónk a nyelv” (III.4) hangzik el másutt, az emberi civilizáció hírnökeit szállító úrbárka az emberiség utolsó kapszulája, benne egy olyan nyelvvel, ami nem tudja leírni azt, ami rajta kívül van („csak hasonlatok szíjai tartanak”).

A bolygó elhagyása megfoszt a nyelvtől, mert az általa leképezett jelentések elvesztik érvényüket az ismert világból való kilépés pillanatában. Hasonlóan a vallásos extázishoz, az űrbe való emigrálás is rákényszerít arra, hogy az elme feladja a küzdelmet az ismeretlennel és valamiképp egylényegűvé váljon vele. *„A vonzás feléledésével új konstellációk és kollapszárók ontották magukból a fogalmakat”* (III.6.) A nyelv problémáját a kötetben a képiség orvosolja. A szavakból ikonok lesznek, ezáltal lehetségessé válik a valódi jelentés megmutatása, mert *„a képek ismét közvetlenül a jelenségekhez kapcsolódnak”* (III.8.)

A káprázatbeliek ugyan rálépnek az útra, *„ami a digitális világból való felébredéshez vezet”* (V.2.) küldetésük sikere végig kérdéses marad. Hiába a kozmosz vallásos lüktetése vagy az alkotó megtalálásának ígérete, csak a sötétség és az üresség észlelhető. Mi van akkor, ha az emberiség valóban elhagyja a Földet és az általa ismert világ megszűnik létezni? Vajon képes-e az idegenben megtalálni önmagát úgy, hogy a viszonyítási pontok is értelmüket veszítették? *„Nem érthetjük meg önmagunkat, mert ha a kutatás tárgya és végzője ugyanaz, akkor közösek a határaik is”* (V.3.) A kötet végére Sirokai eljut a madáchi úrmagányhoz, ahol a növényi intelligencia birodalmától távol leginkább az üresség abszolútuma dominál, az egykori Első Föld asztronautái pedig kételkedni kezdenek abban, hogy a leggyorsabb hajó leküzdheti a távolságot köztük és alkotójuk között.

Gyakran érzem úgy, hogy kellene egy speciális tipográfiai jelölés a mosolyra – valamiféle homorú jel, egy hanyatt fekvő kerek zárójel. (Nabokov egy 1969-es interjú során)

Hiszem, hogy egy napon valaki majd újraértékeli a műveimet, és kimondja, hogy egyáltalán nem voltam én holmi frivol tűzmadár, hanem merev moralista, aki ostromozta a bűnt, becsmérelte a butaságot, kigúnyolta a vulgárist és a kegyetlent, és szuverén hatalommal ruházta fel a gyengédséget, a tehetséget és a büszkeséget.

(Nabokov egy 1971-ben adott interjújában)

Fotó: Giuseppe Pino

tiszatáj

IRODALMI FOLYÓIRAT

Megjelenteti a Tiszatáj Alapítvány Kuratóriuma
a Csongrád Megyei Önkormányzat,
Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata,

PAGEO | PALLAS ATHÉNE
GEOPOLITIKAI
ALAPÍTVÁNY

a Magyar Nemzeti Bank, a PAGEO Alapítvány és a Nemzeti Kulturális Alap
támogatásával.

HÁSZ RÓBERT főszerkesztő
ANNUS GÁBOR, ORCSIK ROLAND, TÓTH ÁKOS szerkesztők
DOMÁNYHÁZI EDIT korrektor
SZÉKELY ANNA szerkesztőségi titkár

Felelős kiadó: Tiszatáj Alapítvány
Szedés, tördelés: Tiszatáj Alapítvány
A lapot nyomja: E-press Nyomdaipari Kft.
Szeged, Kossuth Lajos sgt. 72/B
Felelős vezető: Engi Gábor

Internet: www.tiszataj.hu e-mail: tiszataj@tiszataj.hu

Online változat: tiszatajonline.hu

Szerkesztőség: 6741 Szeged, Rákóczi tér 1. Tel. és fax: (62) 421-549.

Levélcím: 6701 Szeged, Pf. 149.

Terjeszti: Lapker (Magyar Lapterjesztő Rt.)

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága 1008. Budapest, Orczy tér 1.

Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknél,

e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 303-3440

További információ: 06 80/444-444

Egyes szám ára: 600 forint.

Előfizetési díj: negyedévre 1500, fél évre 3000, egész évre 6000 forint.

ISSN 0133 1167

Ára: 600 Ft
Előfizetőknek: 500 Ft

*Csak igazi művész tud lecsapni
a kinyilatkoztatás elfeledett pillangójára.*

(Vladimir Nabokov: *Gyér világ*. Tótfalusi István fordítása)

